

Udskriftsdato: 15. juni 2026 (Gældende)

Afslag på aktindsigt i danske F-16-fly gennemførte missioner i Irak

Ministerium: Folketingets Ombudsmand

Journalnummer: Sag nr. 15/02076

Afslag på aktindsigt i danske F-16-fly gennemførte missioner i Irak

Svar til journalist

20-05-2015

Sag nr. 15/02076

Forsvarsministeriets afslag på aktindsigt

Jeg har tidligere skrevet til dig om din sag den 7. maj 2015. Jeg vender nu tilbage til sagen.

Du har klaget til mig, fordi Forsvarsministeriet den 22. december 2014 stadfæstede Værnsfælles Forsvarskommandos afgørelse af 11. november 2014 om afslag på din anmodning om aktindsigt i oplysninger om det danske F-16-bidrags gennemførte missioner i kampen mod Islamisk Stat (ISIL) i Irak.

Efter at jeg har gennemgået din klage af 5. maj 2015 med bilag, har jeg besluttet ikke at indlede en ombudsmandsundersøgelse. Jeg henviser til § 16, stk. 1, i lov om Folketingets Ombudsmand (lovbekendtgørelse nr. 349 af 22. marts 2013). Det fremgår af denne bestemmelse, at ombudsmanden selv afgør, om en klage giver tilstrækkelig anledning til undersøgelse.

Du kan læse nærmere om baggrunden for min beslutning nedenfor.

1. Om sagen

Du anmodede den 30. oktober 2014 om aktindsigt i ”detaljerne om de missioner, hvor det danske luftvåben har kastet hvor mange bomber i Irak til og med dato for udlevering af oplysninger”.

Værnsfælles Forsvarskommando afslog den 11. november 2014 din anmodning om aktindsigt med henvisning til offentlighedslovens § 31 (lov nr. 606 af 12. juni 2013) om hensynet til statens sikkerhed og rigets forsvar samt offentlighedslovens § 32, stk. 2, om hensynet til rigets udenrigspolitiske interesser mv., herunder forholdet til andre lande. Værnsfælles Forsvarskommando overvejede, om der var dele af dokumenterne, som kunne udleveres til dig efter reglerne i offentlighedslovens § 34, men fandt, at dette kunne medføre en prisgivelse af de nævnte hensyn, fordi dokumenterne bl.a. vedrørte iagttagelserne, faktuelle informationer om kapaciteters anvendelse mv., jf. § 34, nr. 1. Værnsfælles Forsvarskommando fandt heller ikke grundlag for at meddele meroffentlighed efter offentlighedslovens § 14, stk. 1.

Du klagede den 13. november 2014 til Forsvarsministeriet. Du skrev i den forbindelse, at det efter din opfattelse ikke giver mening at hemmeligholde oplysninger om allerede gennemførte missioner.

Forsvarsministeriet tiltrådte den 22. december 2014 Værnsfælles Forsvarskommandos vurdering af, at dokumenterne vedrørende det danske F-16-bidrags gennemførte missioner i kampen mod Islamisk Stat (ISIL) i Irak ikke var omfattet af retten til aktindsigt, idet en offentliggørelse af oplysningerne ville pris-

give hensynet til statens sikkerhed eller rigets forsvar som angivet i offentlighedslovens § 31. Forsvarsministeriet var således enig med Værnsfælles Forsvarskommando i, at en videregivelse af oplysningerne kunne kompromittere operationssikkerheden, idet rapporterne indeholdt taktiske luftmilitære operationsmønstre, angav konkrete mål på jorden samt indeholdt oplysninger om enkeltkapaciteters operative og tekniske formåen.

Forsvarsministeriet tiltrådte desuden, at en offentliggørelse af dokumenterne kunne bidrage til at kompromittere forholdet til de allierede lande i koalitionen, jf. offentlighedslovens § 32, stk. 2. Ifølge Forsvarsministeriet omfattede rapporteringerne i ikke uvæsentligt omfang oplysninger om dels allierede partners militære kapaciteter, dels efterretningsoplysninger tilvejebragt af militære samarbejdspartnere. Hensynet til beskyttelse af pågældende oplysninger og til det fremtidige samarbejde med de øvrige lande i koalitionen måtte efter ministeriets opfattelse anses for tungtvejende grunde, der talte for, at der ikke blev meddelt aktindsigt i de pågældende dokumenter.

Forsvarsministeriet fandt ikke, at det, som du i øvrigt havde anført i din klage, kunne føre til et andet resultat. Ministeriet vurderede således med hensyn til offentlighedslovens § 34, at det ikke var muligt at identificere dokumenter eller oplysninger, der ved ekstrahering helt eller delvist kunne offentliggøres uden at prisgive de hensyn, som er nævnt i offentlighedslovens §§ 31 og 32, stk. 2. Dette skyldtes ikke mindst, at en udlevering af enkelte oplysninger i dokumenterne ved sammenstilling (når de ses i deres helhed) ville kunne bruges til at udlede oplysninger om bl.a. operationsmønstre, som kunne bidrage til at kompromittere sikkerheden og effektiviteten i forbindelse med fremtidige operationer.

Forsvarsministeriet fandt heller ikke grundlag for at udlevere de pågældende dokumenter efter princippet om meroffentlighed i offentlighedslovens § 14, stk. 1. Forsvarsministeriet foretog i den forbindelse en afvejning af på den ene side de hensyn, der ligger til grund for bestemmelserne i offentlighedslovens §§ 31 og 32, stk. 2, og på den anden side den berettigede interesse, du som journalist måtte have i, at anmodningen om aktindsigt blev imødekommet.

2. Retsgrundlag

2.1. Offentlighedslovens § 31 lyder således:

”§ 31. Retten til aktindsigt kan begrænses, i det omfang det er af væsentlig betydning for statens sikkerhed eller rigets forsvar.”

Af forarbejderne til bestemmelsen i § 31 fremgår bl.a. følgende (jf. L 144, fremsat den 7. februar 2013, Folketinget 2012-13):

”Bestemmelsen viderefører den gældende lovs § 13, stk. 1, nr. 1, idet det dog er præciseret, at retten til aktindsigt kan begrænses i det omfang, det er af væsentlig betydning for statens sikkerhed eller rigets forsvar.

Det er således præciseret, at kravet efter den gældende lovs § 13, stk. 1, nr. 1, om, at der i det enkelte tilfælde efter en konkret vurdering påvises en nærliggende risiko for, at statens sikkerhed m.v. vil lide skade af betydning, ikke finder anvendelse i forhold til oplysninger, der er omfattet af bestemmelsen.

Det er dog en betingelse for, at retten til aktindsigt kan begrænses, at det er af *væsentlig* betydning for statens sikkerhed eller rigets forsvar. Udtrykket 'væsentlig betydning', der skal forstås i overensstemmelse med den tavshedspligt, som gælder i forhold til oplysninger, der skal hemmeligholdes for at varetage væsentlige hensyn til statens sikkerhed og rigets forsvar, indebærer, at oplysninger, der er af uvæsentlig betydning for statens sikkerhed eller rigets forsvar, ikke vil være omfattet af undtagelsesbestemmelsen.

Efter bestemmelsen kan oplysninger undtages fra retten til aktindsigt f.eks. af hensyn til beskyttelse af statsministerens personlige sikkerhed, til beskyttelse af udsendt ambassadepersonales sikkerhed, beskyttelse af operationssikkerhed for udsendte militære styrker eller beskyttelse af et ministeriums it-sikkerhed. Der henvises om bestemmelsen i § 31 til pkt. 4.1.1.17, jf. pkt. 3.4.3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger. Der henvises i øvrigt til betænkningens kapitel 17, pkt. 4.2.1 (side 661 ff.) og pkt. 5.4 (side 708 ff.).

I § 34 – der indholdsmæssigt svarer til den gældende lovs § 13, stk. 2 – er det fastsat, at der som udgangspunkt skal gives aktindsigt i den del af dokumentets indhold, der ikke kan undtages efter lovforslagets § 31 (delvis aktindsigt). ”

Følgende fremgår af Mohammad Ahsan, Offentlighedsloven med kommentarer (2014), s. 537 f., om oplysninger omfattet af bestemmelsen i offentlighedslovens § 31:

”Bestemmelsen i § 31 omfatter bl.a. oplysninger om størrelsen, placeringen og karakteren af forsvarets anlæg, installationer og materiel, forsvarets beredskabsplaner, afholdelse af øvelser og samarbejdet med andre lande om forsvar af riget. ”

2.2. Efter offentlighedslovens § 32, stk. 2, kan retten til aktindsigt herudover begrænses, i det omfang det er nødvendigt til beskyttelse af væsentlige hensyn til rigets udenrigspolitiske interesser mv., herunder forholdet til andre lande eller internationale organisationer.

Af forarbejderne til bestemmelsen i § 32, stk. 2, fremgår bl.a. følgende (jf. L 144, fremsat den 7. februar 2013, Folketinget 2012-13):

”Efter bestemmelsen i *stk. 2* kan retten til aktindsigt udover de i *stk. 1* nævnte tilfælde begrænses i det omfang, det er nødvendigt til beskyttelse af væsentlige hensyn til rigets udenrigspolitiske interesser m.v., herunder forholdet til andre lande eller internationale organisationer. Denne bestemmelse er identisk med bestemmelsen i den gældende lovs § 13, stk. 1, nr. 2, og det er fortsat en betingelse for at undtage oplysninger efter bestemmelsen, at der er en nærliggende fare for, at rigets udenrigspolitiske interesser m.v. vil lide skade.

Omfattet af *stk. 2* er bl.a. de tilfælde, hvor navnlig ministerier indbyrdes udveksler dokumenter og oplysninger i forbindelse med *sager, der har en udenrigspolitisk karakter*. Det kan eksempelvis være Udenrigsministeriets videresendelse til Statsministeriet af indberetninger, som Udenrigsministeriet har modtaget fra de danske ambassader i anledning af en konkret sag af international karakter.

Endvidere omfatter bestemmelsen oplysninger og dokumenter, der vedrører den *interne danske forberedelse af forhandlinger med andre lande og i internationale organisationer*, f.eks. instruktioner til de danske forhandlere i forbindelse med forslag til regler, indberetninger fra de danske repræsentationer og notater m.v., der sendes til Europaudvalget til brug for lukkede møder i udvalget.

Det er – i modsætning til bestemmelsen i stk. 1 – en betingelse for at undtage oplysninger efter stk. 2, at der er en *nærliggende fare* for, at rigets udenrigspolitiske interesser m.v., herunder forholdet til andre lande eller internationale organisationer, vil lide skade.

Om bestemmelsens nærmere indhold henvises i øvrigt til kapitel 17, pkt. 5.5.3.

Udgangspunktet gælder ikke tilfælde, hvor det på grund af sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt i sig selv vil afsløre oplysninger omfattet af §§ 30-33, hvis de pågældende oplysninger af objektiv karakter m.v. blev udleveret. Hvis der f.eks. anmodes om aktindsigt i en konkret persons adoptionssag, vil udlevering af selv offentligt tilgængelige oplysninger fra sagen afsløre oplysninger om vedkommende persons private forhold, eftersom det ville bekræfte over for den, der har anmodet om aktindsigt, at der eksisterer en sådan sag.”

3. Mine bemærkninger

På baggrund af det ovenfor anførte – herunder bemærkningerne til offentlighedslovens §§ 31 og 32 – har jeg besluttet ikke at indlede en ombudsmandsundersøgelse i anledning af din klage. Jeg mener således ikke, at en sådan undersøgelse vil kunne hjælpe dig til at få aktindsigt i de dokumenter, som du ønsker. Jeg har i den forbindelse lagt vægt på, at de oplysninger, som du ønsker aktindsigt i, hører til kerneområdet af oplysninger, som efter forarbejderne mv. til bestemmelserne kan undtages fra aktindsigt.

Det, som du har anført om sagsbehandlingstiden, giver mig heller ikke grundlag for at indlede en ombudsmandsundersøgelse. Jeg henviser også i denne forbindelse til, at ombudsmanden selv afgør, om en klage giver tilstrækkelig anledning til undersøgelse, jf. ombudsmandslovens § 16, stk. 1.

Jeg har noteret mig det af Forsvarsministeriet oplyste om, at forsvaret – i takt med at antallet af gennemførte missioner er steget – gradvist har offentliggjort flere oplysninger om de danske indsættelser, idet risikoen for at kunne identificere enkelte fly og piloter tilsvarende er blevet mindre. Siden de danske kampflys første operative mission i Irak den 16. oktober 2014 har forsvaret med mellemrum lagt missionsorienteringer på forsvarets hjemmeside.

Du har således mulighed for i et vist omfang at søge information om de danske F-16-bidrag gennemførte missioner i kampen mod Islamisk Stat (ISIL) i Irak på <http://www2.forsvaret.dk/VIDEN-OM/UDLAND/Pages/Operationer2.aspx>, herunder om bombemål mv.

Jeg gør opmærksom på, at jeg ikke med dette brev har taget stilling til Forsvarsministeriets og Værnsfælles Forsvarskommandos afgørelser i sagen eller sagsbehandling i forbindelse hermed. Jeg har alene besluttet ikke at undersøge din klage.

Jeg har sendt en kopi af dette brev til Forsvarsministeriet og Værnsfælles Forsvarskommando til orientering.

Med venlig hilsen

Jens Møller
Direktør

Kopi til orientering:

Forsvarsministeriet

Værnsfælles Forsvarskommando